

ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԿՈՐԵԱՅԻ «ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՐԱՇՔԸ»

Համաշխարհային տնտեսությունում Հարավային Կորեան հայտնի է որպես «ասիական տնտեսական վագր»: Լինելով ավտոմեքենաների և կենցաղային էլեկտրոնիկայի խոշորագույն արտադրողներից մեկը՝ երկիրը վերահսկում է համաշխարհային նավաշինության մոտ 1/3-ը:

Հարավային Կորեայի տարածքը 97.489 քառ. կմ է, որը գտնվում է Կորեական թերակղզում՝ Ասիայի հյուսիսարևելյան մասում: Մայրաքաղաքը Սեուլն է: Այն սահմանակից է Ճապոնիայի, Չինաստանի և Հյուսիսային Կորեայի հետ: 2018 թ. Կորեայի Հանրապետության բնակչությունը կազմել է 51.6 միլիոն մարդ: Բնակչության մեծ մասը կենտրոնացած է Սեուլում և նրա շրջակայքում, ինչպես նաև Բուսան, Ինչոն, Դեգու, Դաեջոն, Քվանջու և Ուլսան քաղաքներում¹:

Կորեական պետականությունն իր պատմությունը սկսել է մ.թ.ա. IV-III դարերից: 20-րդ դարի առաջին կեսին Կորեան Ճապոնիայի գաղութն էր: 1948 թ.² Հարավային և Հյուսիսային Կորեաների բաժանման պահին, գործնականում ամբողջ արդյունաբերությունը և էներգետիկան կենտրոնացված են եղել հյուսիսում: 1960-ական թվականների սկզբին Հարավային Կորեայի տնտեսական վիճակը եղել է աղետալի: Երկիրը մեկ շնչին բաժին ընկնող ՀՆԱ-ի մակարդակով հետ էր մնում ոչ միայն Մեքսիկայից և Նիգերիայից, այլև Նոր Գվինեայից: Հարավային Կորեայում փաստացիորեն բացակայում էին բնական ռեսուրսները (բացառություն էին կազմում ցածր որակի ածխի ոչ մեծ պաշարները, որոնց արդյունահանումը վաղուց դադարեցված էր անշահավետության պատճառով): Գարնանը գյուղացիների զգալի մասը թերսնված էր լինում, էլեկտրականությունը նույնիսկ Սեուլում տրվում էր ոչ կանոնավոր, չկար ոչ մի բնակելի տուն, որը բարձր լինել էր երեք հարկից:

Հարավային Կորեայի նոր իշխանությունների առջև դրված էր գրեթե անլուծելի խնդիր՝ «ստեղծել ամեն ինչ ոչնչից»: Եվ խնդիրն իսկապես լուծվել է: Մոտ երկու տասնամյակների ընթացքում Հարավային Կորեայի ՀՆԱ-ի տարեկան աճը կազմել է 9-10 տոկոս՝ առանձին տարիներին հասնելով շուրջ 12-14 տոկոսի և երբեք չնվազելով 5 տոկոսից: Երեք տասնամյակների ընթացքում Հարավային Կորեան զարգացող երկրից դարձել է զարգացած երկիր:

Հարավային Կորեան բավականին մեծ կախվածություն է ունեցել ամերիկյան վարկերից, պետական բյուջեի 50 տոկոսը կազմել է ամերիկյան օգնությունը, ընդ որում՝ պաշտպանությանն ուղղված հատկացումների 70 տոկոսը եղել է ԱՄՆ-ի օգնությունը: 1953–1962 թթ. ժամանակահատվածում երկրի ներմուծման 70 տոկոսը և կապիտալ ներդրումների 80 տոկոսը նույնպես ամերիկյան էին: Իրավիճակը բարդանում էր նաև նրանով, որ արդյունաբերական զարգացման

¹ Южная Корея, Население, <https://knoema.ru/atlas/Южная Корея>

առումով Հարավը զիջում էր Հյուսիսին և չունեի բանիմաց տեխնիկական մասնագետներ: Հարավային Կորեայում առկա միակ ռեսուրսը եղել է էժան աշխատուժը: Բնակչությունը բացարձակապես պահանջկոտ չէր և պատրաստ էր բարեխիղճ աշխատել չնչին վարձատրությամբ, քանի որ կորեացիների մեծամասնությունը չունեի ո՛չ կրթություն և ո՛չ էլ մասնագիտական պատրաստվածություն¹:

Երկրի տարածքում բացակայում էին բնական ռեսուրսները, որոնց արտահանման միջոցով հնարավոր կլինեի ապահովել կայուն ֆինանսական հոսքեր, ինչպես դա անում էին արաբական երկրները նավթի վաճառքի միջոցով: Բացի այդ, երկրում տիրող աղքատությունը և բարդ քաղաքական իրավիճակը անհնարին էին դարձնում մեծածավալ արտասահմանյան ներդրումների իրականացումը:

Դիտարկվող ժամանակահատվածում Հարավային Կորեայի տնտեսական զարգացմանը նպաստել են հատկապես հետևյալ հանգամանքները².

- ծանր արդյունաբերության արագ ընթաց զարգացումը՝ գյուղատնտեսության վերակառուցման հաշվին,
- արտահանման խթանումը և նրա պետական կարգավորումը,
- տնտեսության պետական կոշտ կառավարումը,
- պետական պլանավորումը,
- բանկային համակարգի և տրանսպորտի ազգայնացումը,
- խոշոր արդյունաբերական խմբերի զարգացման պետական խթանումը, դրանց ստեղծումը ոչ թե մասնավորեցման ճանապարհով, այլ «գրոյից» նոր հիմնադրմամբ,
- ԱՄՆ-ի հետ բարեկամական հարաբերությունների հաստատումը՝ աշխարհաքաղաքական շահերի ընդհանրության հիման վրա:

Հարավային Կորեայում «շուկայի անտեսանելի ձեռքերը» կապված էին: Հաջողության հասնելու կախարդական բանաձևը շատ պարզ էր՝ **բռնապետություն + էժան աշխատուժ + օտարերկրյա կապիտալ = հարավկորեական հրաշք**: Ակնհայտ է, որ այլ զարգացող երկրների կողմից այս հրաշքի կրկնությունը քիչ հավանական է, քանի որ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները պատրաստ չէ մեծածավալ գումարներ հատկացնել յուրաքանչյուր բռնապետի:

Հարավային Կորեայում մետալուրգիայի և նավաշինության ճյուղերի զարգացմանը հետագայում հետևեցին առավել տեխնոլոգիատար ճյուղերը՝ մեքենաշինական արդյունաբերությունը, որի զարգացումը սկսվել է 1976 թ. հետո, և էլեկտրոնիկան՝ 1980-ական թվականներին: Շնորհիվ սեփական ծանր և քիմիական արդյունաբերության զարգացման՝ մի շարք ճյուղերում անցում է կատարվել միայն հավաքումից դեպի արտադրական գործընթացի ամբողջ շղթայի յուրացմանը, ինչը հնարավորություն է ընձեռել կրճատել հումքի և կոմպլեկտավորողների ներմուծումը, ինչպես նաև նվազեցնել առևտրային հաշվեկշռի պակասուրդը, որը 1970-ական թվականներին հասնում էր 1.1 մլրդ դոլարի: Նկատենք,

¹ Южная Корея – рецепт экономического чуда, <https://nstarikov.ru/yuzhnaya-koreya-recept-yekonomicheskogo-ch-66683>

² Экономическое чудо Южной Кореи, <http://fedin.org/ekonomika/chudo-yuzhnoj-korei.html>

որ ծանր արդյունաբերության ձեռնարկությունները մեծամասամբ ստեղծվել են որպես Հարավային Կորեայի ռազմարդյունաբերական համալիրի հիմք:

Անդրադառնալով հարավկորեական «տնտեսական հրաշքին»՝ կարևոր ենք համարում ներկայացնել նաև վերջինիս քաղաքական դրդապատճառները¹: Ինչպես հայտնի է, 1961 թ. մայիսի 16-ին Հարավային Կորեայում տեղի է ունեցել ռազմական հեղաշրջում: Մի քանի հազար զինվոր իրենց հեղափոխական հրամանատարների հրամանով մտել են Սեուլ, գրավել փոստը, հեռագրատունը, ռադիոկայանները, հրատարակչությունները և իշխանության մարմինների շենքերը: Նրանք իրենց գործողությունները բացատրում էին նրանով, որ «եկել է իշխանությունը ժողովրդին փոխանցելու ժամանակը»՝ խոստանալով երկրում կարգուկանոն հաստատելուց հետո հեռանալ իշխանությունից և անցկացնել ժողովրդավարական ընտրություններ: Սակայն ռազմահեղափոխական կոմիտեն գլխավորած **Պակ Չոն Հին** (Park Chung-Hee) ամենևին էլ չէր պատրաստվում որևէ մեկին զիջել երկրի ղեկավարումը: Երկու տարի նա կառավարել է որպես ռազմական դիկտատոր, իսկ 1963 թ. առաջադրել է իր թեկնածությունը նախագահական ընտրություններում և հաղթել ոչ առանց ԱՄՆ-ի օգնության:

Հարավային Կորեայում Պակ Չոն Հիի իշխանության գալու պահին չկային ո՛չ ֆինանսներ, ո՛չ որակյալ կադրեր և ո՛չ էլ սարքավորումներ: Այդ պատճառով սկզբնական շրջանում շեշտը դրվել է թեթև արդյունաբերության զարգացման վրա, որի վերելքը չէր պահանջում ո՛չ խոշոր կապիտալ, ո՛չ բարձր տեխնոլոգիաներ, ո՛չ էլ կիրթ մասնագիտական կադրեր: Հարյուրհազարավոր գյուղաբնակներ տեղափոխվում էին քաղաքներ, որտեղ բազմաթիվ կարի արհեստանոցներում կարում էին հագուստ և կոշիկներ, պատրաստում էին կեղծամներ և խաղալիքներ, որոնք արտահանվում էին Արևմուտքի երկրներ: Աշխատանքի պայմանները շատ ծանր էին. ամսական տրվում էր մեկ հանգստյան օր, իսկ աշխատանքային օրվա տևողությունը 10 ժամից պակաս չէր:

Պակ Չոն Հին նոր տնտեսության կառուցման համար կիրառել է հետևյալ միջոցները.

- վարչակարգի հակառակորդների ձերբակալություններ և խոշտանգումներ,
- պատերազմ կոռուպցիային,
- ինդուստրիալիզացիա (գյուղաբնակներին հարկադրաբար տեղափոխում էին քաղաքներ՝ աշխատելու մասնավոր ձեռնարկություններում),
- հատկապես հարուստ բիզնեսմենների կալանավորում և բանկային հատվածի ազգայնացում, որի արդյունքում ապահովվել է վերահսկողությունը բոլոր ֆինանսական հոսքերի նկատմամբ:

Սակայն հարկ է նշել, որ Պակ Չոն Հին պատմականորեն հայտնի է ոչ թե որպես «արյունոտ բռնապետ», այլ որպես «հարավկորեական տնտեսական հրաշքի» հայր, ով կարողացել է Ասիայի աղքատագույն երկրներից մեկը դարձնել ինքնուրույն ու հզոր տնտեսությամբ կայուն պետություն: Այս հրաշքը հնարավոր

¹ Южная Корея – рецепт экономического чуда, <https://nstarikov.ru/yuzhnaya-koreya-recept-yekonomicheskogo-ch-66683>

է դարձել միայն շնորհիվ տնտեսության կոշտ կառավարման, պետության դերի ուժեղացման և կենտրոնացված պլանավորման: Հարավային Կորեային բարձրացրեց ոչ թե տնտեսական և քաղաքական լիբերալիզմը, այլ տնտեսական և քաղաքական լիբերալիզմի բացակայությունը:

Հատուկ պետք է ընդգծել նաև պլանավորման կարևորությունը: Երկրում **տնտեսության զարգացման հնգամյակները** գոյություն են ունեցել մինչև 1984 թվականը: Երեք հնգամյակների ընթացքում Հարավային Կորեան իրականացրել է մեծագույն տնտեսական թռիչք: Անհրաժեշտ է նկատել, որ համանման զարգացման պլաններն իրենց ժամանակին հանդիսացել են նաև ԽՍՀՄ-ում տնտեսական աճի ապահովման հիմքը: Առաջին հնգամյակները ինչպես ԽՍՀՄ-ում, այնպես էլ Հարավային Կորեայում ունեցել են միևնույն նպատակը՝ արագ ինդուստրիալիզացիան, որի հիմքում դրված է եղել ջանքերի առավելագույն կենտրոնացումը՝ ուղղված, առաջին հերթին, ծանր արդյունաբերության ստեղծմանն ու զարգացմանը:

Այս տարիներին Հարավային Կորեայում իրականացվել է նաև գյուղատնտեսական ռեֆորմ: Հողերը բաժանվել են գյուղացիական ընտանիքներին՝ շեշտը դնելով փոքր և միջին ընտանեկան ձեռնարկությունների ստեղծման և հետագա զարգացման ապահովման վրա: Միջինում մեկ ընտանիքին բաժին ընկնող մշակվող հողերի մակերեսը կազմել է 1 հեկտար: Ընդ որում՝ երկրում աղետալիորեն քիչ էին գյուղատնտեսական գործունեության իրականացման համար պիտանի հողերը:

Հատկապես Պակ Չոն Հիի օրոք Հարավային Կորեայի կառավարությունն էր որոշում արտադրության տեսակները և ծավալները՝ սահմանելով ֆիքսված գներ: Կառավարությունը գյուղական բնակչությունից երաշխավորված բարձր գներով գնում էր սննդամթերքը, բյուջեի հաշվին փոխհատուցում առաջացած որոշակի ծախսերը և դրանով իսկ խթանում հարավկորեական արտադրողին՝ ըստ էության իրականացնելով պետական գնումների և պետական ֆինանսավորման էքսպանսիա: Վերջինս, կարծում ենք, ներմուծման փոխարինման բավականին լավ օրինակ է:

Հարավային Կորեայում կառավարության բոլոր ջանքերն ուղղված էին հայրենական արտադրողի պաշտպանությանն ու աջակցությանը: Խնդիր էր դրվել արտադրել բացարձակապես այն ամենը, ինչ որ սպառում էր հարավկորեական ժողովուրդը:

Հատուկ նշենք, որ Հարավային Կորեայում փոքր և միջին բիզնեսի հետ մեկտեղ պետությունը առավելագույնս աջակցել է (նույնիսկ արհեստականորեն ստեղծել է) նաև խոշոր հողինգներին: Նմանատիպ ձեռնարկություններին տրամադրելով պետական երաշխիքներ՝ կառավարությունն իրականացրել է ագրեսիվ քաղաքականություն արտաքին շուկաներում՝ գովազդելով իր արտադրողին միջազգային ցուցահանդեսներում:

Հարավային Կորեայի կառավարությունը վերահսկել է նաև արտաքին առևտուրը և ձեռնարկել է հովանավորչական միջոցներ հայրենական արտադրողի

պաշտպանության համար: Համաձայն տնտեսական զարգացման նոր հայեցակարգի՝ Հարավային Կորեան պետք է ստեղծեր դեպի արտահանումը կողմնորոշված արտադրություններ և դառնար յուրօրինակ հավաքման արտադրամաս այլ երկրների համար: Այդ նպատակով պետությունը բազմաթիվ կորպորացիաներից (չեբոլներից) առանձնացրել էր 10 առավել հեռանկարայինները և նրանց համար ապահովել արագընթաց զարգացման լավագույն պայմաններ, փոխարենն այդ խոշոր կորպորացիաները պետք է պետությանն աջակցեին տնտեսական վերափոխումների իրականացման գործում: Դրանք հետագայում հայտնի դարձած հարավկորեական բիզնեսի հսկաներն էին՝ «Samsung», «Hyundai», «Gold Star» (ապագա «LG Electronics») և այլն¹: Մեքենաշինության, նավաշինության, էլեկտրոնիկայի և մի շարք այլ ոլորտներում գործող չեբոլների համար պետական փոխառությունների միջոցով իրականացվել է արտոնյալ և երկարաժամկետ վարկավորում, իսկ արտաքին առևտրում առաջացած բոլոր դրամարկղային տարբերությունները փոխհատուցվել են պետության կողմից: Վերջինիս արդյունքում չեբոլները դարձել են «հարավկորեական տնտեսական հրաշքի» հիմնական շարժիչ ուժը:

Հարավային Կորեայում սոցիալական քաղաքականության պետական կարգավորման հիմնական նպատակն աշխատուժի էժանության պահպանումն էր՝ կապված հետևյալ նախապայմանների առկայության հետ.

- տնտեսության աճի գործընթացի սկզբում ազգաբնակչության ցածր կենսամակարդակը,
- ստացվող շահույթի համեմատությամբ աշխատավարձի ցածր մակարդակը,
- աշխատանքային շաբաթվա երկար տևողությունը,
- իշխանությունների հակաբանվորական կոշտ քաղաքականությունը, երբ ցույցերը դաժան միջոցներով ճնշվել են ոստիկանության կողմից:

Միաժամանակ խրախուսվում էր խոշոր կապիտալի բարեգործական գործունեությունը:

Պակ Չոն Հիի կառավարությունը ձգտում էր պահպանել անփոփոխ աշխատավարձի մեծությունը, կենսաթոշակներ ընդհանրապես չէին վճարվում: Միայն վերջերս են Հարավային Կորեայում սոցիալական ստանդարտները ձեռք բերել դասական սոցիալական երանգավորում բարձր աշխատավարձի, պետության հաշվին ուսուցման, բժշկական սպասարկման և կենսաթոշակների տեսքով: Սոցիալ-աշխատանքային հարաբերությունների ժամանակակից համակարգը վերջնականապես ընդունվել է միայն 2004 թ.: 2004 թ. դեկտեմբերի 27-ին ուժի մեջ է մտել «Կենսաթոշակային ապահովման մասին» օրենքը, որով ներդրվել է կենսաթոշակային ապահովագրության կուտակային համակարգը:

¹ Южная Корея – рецепт экономического чуда, <https://nstarikov.ru/yuzhnaya-koreya-recept-yekonomicheskogo-ch-66683>

Պակ Չոն Հիի կառավարության արդյունավետ աշխատանքի շնորհիվ՝

- համաշխարհային տնտեսության կտրվածքով Հարավային Կորեան դարձավ ազդեցիկ և հզոր տնտեսությամբ երկիր,
- նրա ՀՆԱ-ն աճեց շուրջ 179 անգամ՝ պլանային տնտեսության ձևավորման արդյունքում,
- երկրի զարգացմանը մեծապես նպաստեց արտահանումը,
- երկիրն ագրարայինից դարձավ արդյունաբերական,
- Հարավային Կորեան դարձել է բարձր տեխնոլոգիաների մատակարարների մեծ հնգյակի անդամ,
- երկիրն աշխարհում ամենամեծածավալ ներդրումներն է իրականացնում կրթության ոլորտում,
- կրթության որակով Հարավային Կորեան դարձավ աշխարհում 3-րդ երկիրը,
- «հարավկորեական տնտեսական հրաշքին» հասնելու նպատակով կորեացիներն աշխատել են տարեկան 350 օր,
- համաշխարհային տնտեսության կտրվածքով յուրաքանչյուր երրորդ նավը կառուցվել է Հարավային Կորեայում,
- երկիրն առաջատար է համարվում նաև ինտերնետ միացումների քանակությամբ և այլն:

Նշենք նաև, որ թեև 1997 թ. ասիական ճգնաժամից հետո Հարավային Կորեայի տնտեսության աճի տեմպերն այլևս այնքան տպավորիչ չեն, որքան Պակ Չոն Հիի կառավարման տարիներին, այնուամենայնիվ հարավկորեական հսկա չեբոլները շարունակում են իրենց լուրջ դերակատարումն ունենալ համաշխարհային տնտեսությունում:

Ներկայացնենք Հարավային Կորեայի զարգացումն ըստ տնտեսության առանձին ճյուղերի:

Ծանր արդյունաբերություն: Ներկայում Հարավային Կորեան մետալուրգիական արդյունաբերության զարգացման մակարդակով աշխարհում զբաղեցնում է 6-րդ տեղը, որին հատկապես նպաստեց 1973 թ. Պոհանգում առաջին մետալուրգիական գործարանի կառուցումը²: Երկրում մետաղների հիմնական արտադրողը POSCO ընկերությունն է, որը պողպատի արտադրության ծավալներով (տարեկան 26 միլիոն տոննա) գլխավորում է աշխարհում խոշորագույն պողպատ արտադրող ընկերությունների ցուցակը: Հարավային Կորեայում սև մետալուրգիայի հիմնական կենտրոններն են Պոհանգ և Գվանգյանգ ծովափնյա քաղաքները: Երկաթի հանքաքարն ու ածուխը մեծամասամբ ներմուծվում են: Երկրում գունավոր մետալուրգիայի մասշտաբներն ավելի համեստ են: Այնուամենայնիվ, Հարավային Կորեան իր սեփական արտադրությամբ լիովին բա-

¹ 14 графиков, объясняющих «Корейское экономическое чудо», <https://businessviews.com.ua/ru/studies/id/14-grafikov-objasnjajuschih-korejskoe-ekonomicheskoe-chudo-1142/>

² Промышленность и энергетика Республики Корея, <http://www.gecont.ru/articles/common/korea.htm>

վարարում է ցինկի և կապարի ներքին պահանջարկը, ինչպես նաև պղնձի պահանջարկի 2/3-ը:

Թեթև արդյունաբերություն: Հարավային Կորեայի թեթև արդյունաբերության արտադրանքի մոտ 2/3-ն արտահանվում է և երկրի արտահանման ընդհանուր ծավալում կազմում է մոտ 9.7%¹: Թեթև արդյունաբերության արտադրանքի արտահանման ծավալներով Հարավային Կորեան աշխարհում զբաղեցնում է 5-րդ տեղը (Չինաստանից, Իտալիայից, Գերմանիայից և ԱՄՆ-ից հետո), իսկ ըստ թեթև արդյունաբերության արտադրության ծավալների՝ 7-րդ: Միաժամանակ երկիրը մեծածավալ ներդրումներ է իրականացնում Չինաստանի, ԱՄՆ-ի, Վիետնամի, Ֆիլիպինների, Ինդոնեզիայի, Գվատեմալայի, Հոնդուրասի, Բանգլադեշի և Շրի Լանկայի թեթև արդյունաբերության ոլորտում:

Ավտոմոբիլային արդյունաբերություն: Հարավային Կորեայում ավտոմոբիլային արդյունաբերությանը բաժին է ընկնում ընդհանուր ավելացված արժեքի 9,4% -ը, ընդհանուր արտահանման 8.3% -ը և զբաղվածության 7.4%-ը²: Ավտոմոբիլների արտադրությունը մեկնարկեց 1960-ականների սկզբին, երբ ընդունվեց առաջին հնգամյա տնտեսական ծրագիրը: Այդ ժամանակվանից ի վեր Հարավային Կորեայի ավտոմոբիլային արդյունաբերությունը դարձավ տնտեսության կարևորագույն ճյուղերից մեկը՝ դրսևորելով աճի բարձր տեմպեր: Այժմ Հարավային Կորեան ավտոմեքենաների արտադրությամբ աշխարհում զբաղեցնում է 5-րդ տեղը (նրա բաժինը կազմում է համաաշխարհային արտադրության 5,4%-ը): Երկրում գործում են հինգ խոշոր ավտոարտադրողներ՝ Hyundai Motor, Kia Motors, GM Daewoo Auto & Technology, SsangYong Motor Company և Renault Samsung Motors: Ներկայում յուրաքանչյուր արտադրողի մոդելային շարքը մշտապես ընդլայնվում է, իսկ ավտոմոբիլային արդյունաբերությունը հանդիսանում է երկրի տնտեսական կայունության ապահովման կարևորագույն գործոն:

Նավաշինություն: Հարավային Կորեայում նավաշինական արդյունաբերությունն իր մեջ է ներառում բոլոր տեսակի նավերի նախագծումը, նորոգումը և վերափոխումը³: Նավաշինությունը, լինելով երկրի կարևորագույն արդյունաբերական ուղղություններից մեկը և տնտեսության զարգացման կարևորագույն գործոնը, միաժամանակ խթանում է նաև հարակից ոլորտների՝ մետալուրգիայի, քիմիական արդյունաբերության և էլեկտրոնիկայի զարգացումը: Հարավային Կորեայում նավաշինությունն իր սկզբնական զարգացումն ապրեց սկսած 1970 թ.: 1973 թ. Hyundai Heavy Industries ընկերությունն ավարտեց իր առաջին նավի կառուցումը: 1978 թ. Daewoo Shipbuilding and Marine Engineering ընկերությունը

¹ Промышленность и энергетика Республики Корея, <http://www.gecont.ru/articles/common/korea.htm>

² Ведущие отрасли экономики Южной Кореи, <https://vseokoree.com/vse-o-koree/ekonomika-korei/vedushhie-otrasli-ekonomiki-yuzhnoj-korei>

³ Ведущие отрасли экономики Южной Кореи, <https://vseokoree.com/vse-o-koree/ekonomika-korei/vedushhie-otrasli-ekonomiki-yuzhnoj-korei>

շահագործման հանձնեց նավերի կառուցման, վերանորոգման և պահպանման համար նախատեսված իր առաջին ինժեներական կառույցը: Այնուհետև 1979 թ. նույն աշխատանքն իրականացրեց նաև Samsung Heavy Industries ընկերությունը: Ներկայում այս երեք ընկերությունները Հարավային Կորեայի նավաշինության հսկաներն են, իսկ Hyundai Heavy Industries-ը՝ նաև համաշխարհային նավաշինության առաջատարը: 1980 թ. երկրի նավաշինությունն արդեն արձանագրեց բուռն աճ: Հարավային Կորեան նավերի արտադրությամբ աշխարհում զբաղեցրեց 2-րդ տեղը (նրա բաժինը կազմում է համաշխարհային արտադրության 59,3%-ը): Երկրում զգալիորեն աճել է բարդ և թանկ նավերի՝ մեծ տոննաժով բեռնարկղային նավերի և նավթատանկերների, ինչպես նաև գազ փոխադրող նավերի արտադրության տեսակարար կշիռը: Նպատակային մասնագիտացումը Հարավային Կորեային մոտեցրել է համաշխարհային մակարդակով թանկարժեք նավերի մենաշնորհային արտադրողի կարգավիճակին:

Էներգետիկա: Հարավային Կորեան օգտակար հանածոների առումով աղքատ երկիր է, և նրա էներգետիկ ռեսուրսները ներառում են քարածխի, ուրանի և ջրային ռեսուրսների փոքր պաշարներ¹: Հետևաբար երկիրը ստիպված էր ներմուծել մեծ քանակությամբ նավթ, գազ և քարածուխ: Սակայն 1978 թ. Հարավային Կորեան գործարկեց իր առաջին միջուկային ռեակտորը, որից հետո երկրում միջուկային էներգետիկան սկսեց արագ զարգանալ: Ներկայում Հարավային Կորեան ունի 16 ատոմակայան: 2001 թվականից սկսած այդ էլեկտրակայաններն արտադրում են ամբողջ էլեկտրական էներգիայի շուրջ 39% -ը:

Էլեկտրոնիկա: Էլեկտրոնային արդյունաբերության պետական աջակցության շնորհիվ Հարավային Կորեան էլեկտրասարքերի արտադրությամբ զբաղեցնում է 1-ին տեղն աշխարհում²: Այս ոլորտը հիմնականում ներկայացնում են աշխարհահռչակ LG, Samsung և Daewoo Electronics ընկերությունները, որոնք արտադրում են սպառողական էլեկտրոնիկայի գրեթե ամբողջ տեսականին, որի մեծ մասն արտահանվում է: Հարավային Կորեան հեռահաղորդակցման սարքավորումների (հատկապես բջջային հեռախոսների) արտադրությամբ աշխարհում նույնպես առաջատար դիրքեր է զբաղեցնում: Երկրում բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտի կարևորագույն ուղղություններից է կիսահաղորդչային արդյունաբերությունը:

Տուրիզմ: Հարավային Կորեայի մշակույթի միջազգային տարածման և խոշոր մարզական միջոցառումների կազմակերպման շնորհիվ լուրջ նախադրյալներ են ստեղծվում տուրիզմի զարգացման համար: Մասնավորապես՝ երկիրը հյուրընկալեց ֆուտբոլի աշխարհի գավաթը 2002 թ., Ասիայի խաղերը՝ 2014 թ., Ձմեռային օլիմպիական խաղերը՝ 2018 թ.: Եթե 1998-ին Հարավային Կորեան հյուրընկալել էր 4.28 միլիոն զբոսաշրջիկի, ապա 2018-ին՝ արդեն 14 միլիոն

¹ Промышленность и энергетика Республики Корея, <http://www.gecont.ru/articles/common/korea.htm>

² Ведущие отрасли экономики Южной Кореи, <https://vseokoree.com/vse-o-koree/ekonomika-korei/vedushhie-otrasli-ekonomiki-yuzhnoj-korei>

(աճը 2017-ին՝ 14,9%): Եթե նախկինում Հարավային Կորեայում զբոսաշրջության արդյունաբերությունը հիմնականում զարգանում էր *ներքին* (ազգային) զբոսաշրջիկների հաշվին, ապա ներկայում զգալիորեն աճում է նաև արտաքին զբոսաշրջիկների թվաքանակը:

Նկատենք նաև, որ Հարավային Կորեան հաջողությամբ կարողացավ դիմակայել նաև 2008 թ. համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամին¹: Մասնավորապես՝ բյուջետային ծախսերի ավելացման, հարկերի կրճատման, սոցիալական աջակցության ծրագրերի իրագործման, նոր աշխատատեղերի ստեղծման և բանկային կապիտալի իրացվելիության ապահովման միջոցով երկրի կառավարությանը հաջողվեց կասեցնել ճգնաժամային իրավիճակների հետագա զարգացումը²: Ներկայացնենք 2007-2018 թթ. Հարավային Կորեայի տնտեսության զարգացման մակարդակը բնութագրող հիմնական ցուցանիշները՝ ՀՆԱ-ի աճը, մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ն, գործազրկության մակարդակը և արտահանումը ստորև բերված գծապատկերներ 1, 2, 3 և 4-ի միջոցով:

Գծապատկեր 1. Հարավային Կորեայի ՀՆԱ-ի աճը (2007-2018 թթ.)³

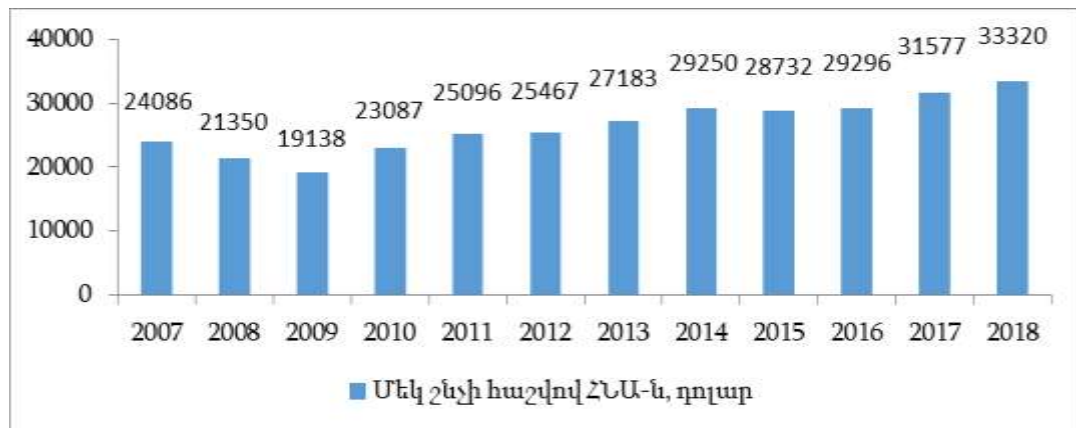
Հարավային Կորեայի հիմնական տնտեսական ցուցանիշների ուսումնասիրությունն իրականացրել ենք սկսած նախաճգնաժամային 2007 թվականից, որպեսզի ներկայացնենք նաև երկրի դիմադրողականությունն արտաքին բացասական զարգացումների նկատմամբ: Ինչպես նկատում ենք, 2008-2009 թթ. ընթացքում Հարավային Կորեայում տեղի է ունեցել ՀՆԱ-ի կտրուկ անկում՝ 5.5 տոկոսային կետով: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ զարգացած երկրնե-

¹ Economic Bulletin vol. 32 No 2, 2010. The global economic crisis: How Korea countered it. Ministry of strategy and finance.

² Хан Сеонг-чин, Антикризисное регулирование в условиях догоняющей модернизации (на примере Республики Корея), научный журнал «Национальные интересы: приоритеты и безопасность», N12 (105), 2011г., с. 69-72.

³ Южная Корея, [https://knoema.ru/atlas/Южная Корея](https://knoema.ru/atlas/Южная%20Корея)

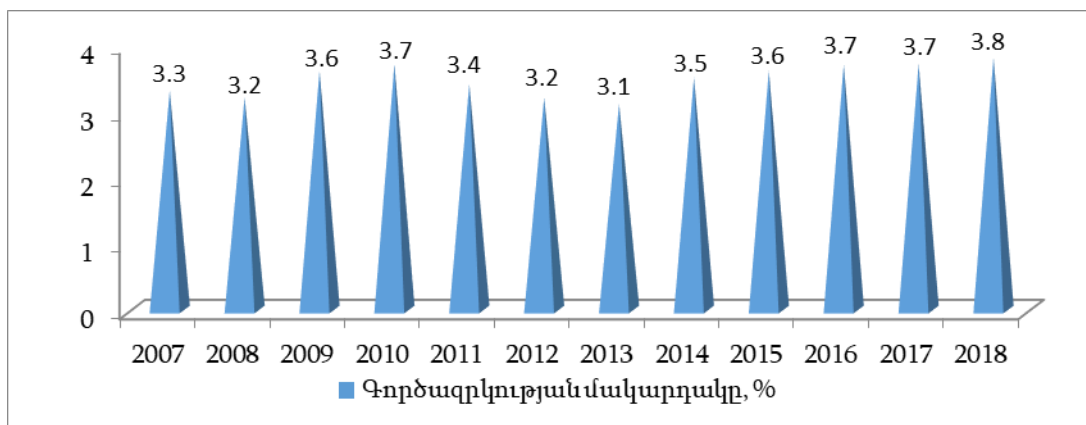
րում ՀՆԱ-ի աճի նորմա է համարվում 1.5-5.0 միջակայքը, կարող ենք նշել, որ 2009 թ. գրանցված ցուցանիշը (0.3%) վկայում է տնտեսության վիճակի իրական վատթարացման մասին: Սակայն 2010 թ. Հարավային Կորեային հաջողվել է նույնիսկ գերազանցել նախաճգնաժամային տարվա ցուցանիշը՝ արձանագրելով ՀՆԱ-ի 6,8 տոկոսանոց աճ: Այնուհետև 2011-2012 թթ. կրկին նկատվում է ՀՆԱ-ի ցուցանիշի անկում: Հետագա տարիներին նկատում ենք ՀՆԱ-ի ցուցանիշի աննշան վերիվարումներ, սակայն հարկ է նշել, որ ընդհանուր առմամբ առկա է որոշակի կայունություն, և 2018 թ. 2.7% ցուցանիշը գտնվում է 1.5-5.0 միջակայքում, ինչը կարելի է համարել նորմալ:

Գծապատկեր 2. Հարավային Կորեայի մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ն (2007-2018 թթ.)¹

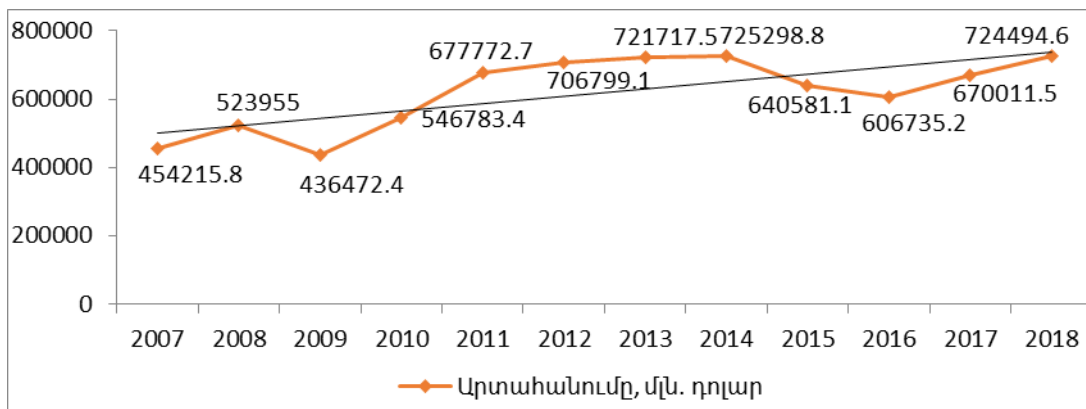
Ի տարբերություն ՀՆԱ-ի աճի ցուցանիշի՝ Հարավային Կորեայում մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ն 2018-ին 2007-ի համեմատությամբ աճել է 9.234 ԱՄՆ դոլարով: Որոշակի նվազեցումներ են նկատվել 2008-2009 թթ., սակայն հետագա տարիներին իրավիճակը զգալիորեն բարելավվել է, ինչն էլ վկայում է երկրի բնակչության կենսամակարդակի որոշակի բարելավման մասին:

¹ Южная Корея, <https://knoema.ru/atlas/Южная Корея>

Գծապատկեր 3. Հարավային Կորեայում գործադրության մակարդակը (2007-2018 թթ.)¹

Ինչպես տեսնում ենք, Հարավային Կորեայում 2018 թ. նախաճգնաժամային 2007-ի համեմատությամբ գործադրության մակարդակը բնութագրող ցուցանիշն աճել է աննշան՝ 0.5 տոկոսային կետով: Ինչպես գիտենք, գործադրության ընդունելի ցուցանիշը կազմում է 10 տոկոս, և 3.8 %-ը նույնպես կարելի է համարել նորմալ, քանի որ վերջինս չի կարող հանգեցնել բնակչության կենսամակարդակի էական վատթարացման:

Գծապատկեր 4. Հարավային Կորեայի արտահանումը (2007-2018 թթ.)²

Գծապատկեր 4-ի տվյալները վկայում են, որ 2018-ին 2007-ի համեմատությամբ Հարավային Կորեայի արտահանումն ավելացել է 270.278.8 մլն ԱՄՆ դոլարով: Նվազագույն ցուցանիշն արձանագրվել է ճգնաժամային 2009 թ. (436.472.4 մլն ԱՄՆ դոլար), իսկ առավելագույնը՝ 2014 թ. (725.298.8 մլն ԱՄՆ

¹ Южная Корея, <https://knoema.ru/atlas/Южная Корея>

² Южная Корея, <https://knoema.ru/atlas/Южная Корея>

դուլար): Ընդհանուր առմամբ, Հարավային Կորեայի արտահանման ցուցանիշը երկարատև ժամանակահատվածում պահպանել է շարունակական կայուն աճի միտումը, ինչն էլ մեծապես նպաստում է երկրի տնտեսության տևական զարգացմանը:

Նկատենք նաև, որ Հարավային Կորեան 2018 թ. հինգերորդ անգամ անընդմեջ զբաղեցրեց 1-ին տեղը Bloomberg նորարարության համաթվում¹: Այս համաթիվը երկրները գնահատում է 7 չափանիշներով՝ ներառյալ հետազոտությունների և մշակումների ծախսերը, ինչպես նաև բարձր տեխնոլոգիական ոլորտին պատկանող պետական ընկերությունների թիվը: 2018 թ. բիզնեսի վարման դյուրինությունը բնութագրող Համաշխարհային բանկի Doing Business-ի վարկանիշում Հարավային Կորեան զբաղեցնում է 5-րդ տեղը²: Վերջինս նպաստում է ներդրողների ակտիվության, արտադրության ու հեռահաղորդակցության բարձր մակարդակի, ինչպես նաև կայուն տնտեսական աճի ապահովմանը:

Փաստորեն Հարավային Կորեան 30 տարվա ընթացքում տնտեսության զարգացման այնպիսի ճանապարհ անցավ, ինչպիսին զարգացած երկրներն անցնում են 100 տարվա ընթացքում: Վերջինս հիմնականում պայմանավորված էր կորեական կառավարության կողմից մշակված տնտեսության զարգացման արտաքին ռազմավարությամբ, որակյալ աշխատուժի և տեխնոլոգիական նորարարությունների առկայությամբ:

Հաշվի առնելով Հարավային Կորեայի տնտեսության արագընթաց զարգացման ներկայացված փորձը, կարող ենք առաջարկել ՀՀ տնտեսական վիճակի բարելավման հետևյալ ուղիները.

• **ինժեներական կրթության ֆինանսավորման ծավալների ավելացման միջոցով տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի մասնագետների թվաքանակի ավելացումը:** Անշուշտ, Հայաստանի Հանրապետության համար տնտեսական զարգացման ռազմավարության կարևորագույն ուղղություն պետք է դառնա բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտի առաջանցիկ զարգացումը, ինչը ենթադրում է ինովացիոն գործունեության խթանում, կառավարման արդիական մեխանիզմների արմատավորում, ներդրումային գրավչության բարձրացում, արտահանմանն ուղղված արտադրությունների կազմակերպում և այլն: Դրա համար Հայաստանն ունի բոլոր հնարավորությունները, որոնք ձևավորվել են դեռևս կենտրոնացված կառավարման տարիներին: Հայաստանը ժողովրդատնտեսական մեծ համալիրում առաջատար դիրքեր էր գրավում տիեզերական հետազոտությունների, հաշվողական տեխնիկայի, ռադիոէլեկտրոնիկայի, նավիգացիոն սարքավորումների, կիսահաղորդիչների և բարձր տեխնոլոգիաների արտադրության այլ ոլորտներում: Նկատենք, որ ինովացիոն գործունեության ակտիվացման համար Հայաստանում առկա են լավ հնարավորություններ, քանի

¹ Как Корея за 40 лет из отсталой аграрной страны стала технологическим лидером, <https://www.vedomosti.ru/partner/articles/2019/02/14/793589-futuristicheskaya-volna>

² Южная Корея, Рейтинг Ease of Doing Business, <https://knoema.ru/atlas/Южная Корея>

որ հանրապետությունը տարածաշրջանի երկրների նկատմամբ առանձնանում է մի շարք մրցակցային առավելություններով, որոնցից հիմնականներն են.

- միջազգային չափանիշներին համապատասխանող գիտահետազոտական և փորձարարական աշխատանքների իրականացման կարողությունները,
- տեխնիկական հմտություններով և լեզվի իմացությամբ բարձրակարգ մասնագետները,
- ժամանակակից մասնագիտացումներով բուհական հիմնարար ծրագրերը,
- մրցակցային բարձր մակարդակի աշխատուժը և ցածր գործառնական ծախսերը,
- պետության կողմից ներդրումային դաշտը բարելավելու պատրաստակամությունը,
- ուժեղ Սփյուռքի առկայությունը,
- մտավոր սեփականության պաշտպանության միջազգային չափանիշներին համապատասխանող իրավական դաշտը,
- ՏՏ ոլորտի կայուն և շարունակական զարգացումը և այլն:

Հարկ է նշել, որ ինովացիոն զարգացման առումով տարածաշրջանում Հայաստանին բնորոշ մրցակցային առավելություններից հատկապես պետք է կարևորել նշվածներից վերջինը, որը պայմանավորված է ոլորտում աշխատող բարձրակարգ մասնագետների առկայությամբ և ոլորտի ընկերությունների թվի և շրջանառության կտրուկ աճով: Վերջինս էլ ենթադրում է տարբեր ուղղություններով ինժեներական որակյալ կրթությամբ մասնագետների թվաքանակի ավելացում և ինովացիոն գործընթացներում դրանց ակտիվ ներգրավում:

• **Արտահանման կողմնորոշում ունեցող թեթև արդյունաբերության զարգացման խթանումը:** Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ թեթև արդյունաբերության զարգացումը կարող է մեծապես նպաստել բնակչության զբաղվածության ապահովմանը, ակնհայտ է դառնում, որ Երևան քաղաքի *թաղային համայնքներում* և մարզերի նախկին արդյունաբերական կենտրոններ հանդիսացող քաղաքներում թեթև արդյունաբերական ձեռնարկությունների հիմնադրումը կամ վերագործարկումը կարող է մոտակա բնակավայրերի բազմաթիվ բնակիչների համար ապահովել անհրաժեշտ աշխատատեղեր: Այս նպատակի իրագործմանը էապես կարող է նպաստել նաև դիտարկվող ոլորտում փոքր և միջին բիզնեսի գործունեության ակտիվացումը, քանի որ վերջինս ունի որոշակի առավելություններ խոշոր բիզնեսի համեմատ: Եթե «հարավկորեական տնտեսական հրաշքին» ձգտող կորեական կառավարությունը ստիպված էր զրոյից ուսումնասիրել համաշխարհային շուկան, որպեսզի պարզի, թե արտահանման համար ինչ արտադրատեսակներ պետք է արտադրել թեթև արդյունաբերության ոլորտում, ապա Հայաստանի համար դա ավելի քան պարզ է, քանի որ ՍՍՀՄ տարածքում և նրա սահմաններից դուրս մեր երկրի թեթև արդյունաբերության արտադրանքները երկար ժամանակ վայելել են մեծ պահանջարկ, խոսքը վերաբերում է հատկապես հայկական կոշիկներին, գորգերին և տեքստիլ արտադրանքների բազմաթիվ տեսակներին, որոնք իրենց ճանա-

չելիությամբ և քանակությամբ մի քանի անգամ գերազանցում են հարավկորեական թեթև արդյունաբերության արտադրատեսակներին (կեղծամներ, խաղալիքներ, հագուստ և պայուսակներ): Նկատենք նաև, որ այս ոլորտի կարևոր առավելություններից է նաև այն հանգամանքը, որ արտադրության կազմակերպման սկզբնական շրջանում չեն պահանջվում մեծածավալ ներդրումներ, ինչը հատկապես կարևոր է ֆինանսական ռեսուրսների սակավության պայմաններում:

• **Ռազմարդյունաբերության ինովացիոն զարգացման խթանումը պետական պատվերի ապահովման միջոցով:** Ռազմարդյունաբերությունը, լինելով ցանկացած երկրի ռազմավարական կարևորագույն ուղղություններից մեկը, միաժամանակ պահանջված է և՛ պատերազմի (մարտունակության բարձրացման առումով), և՛ խաղաղության (աշխատատեղերի ապահովման առումով) պայմաններում: Հասկանալի է, որ այս ոլորտի զարգացումը պահանջում է զգալի ֆինանսական ծախսեր, սակայն եթե երկիրը հենվում է սեփական ինժեներական և գիտական կադրերի մտավոր ներուժի վրա, ապա նշված ծախսերը կարող են զգալիորեն կրճատվել՝ միջոցներ ազատելով լրացուցիչ հումքի և նյութերի ձեռքբերման համար: Հիմք ընդունելով Հարավային Կորեայի տնտեսության արագընթաց զարգացման փորձը՝ կարող ենք նշել, որ զարգացած ռազմարդյունաբերությամբ երկրները սկզբնական շրջանում ոլորտը զարգացրել են սեփական պատվերների հաշվին: Այնուհետև՝ համաշխարհային շուկայում իրենց ռազմարդյունաբերական արտադրանքների որոշակի ճանաչելիությունից հետո միայն ստացել են պատվերներ այլ երկրներից: Այս առումով Հայաստանի Հանրապետությունը նույնպես բացառություն չի կազմում, և դիտարկված մոտեցումները կարող են օգտակար լինել նաև մեր երկրի համար:

• **Զբաղվածության վիճակի բարելավման նպատակով ուսումնասիրել կոնկրետ մասնագիտությունների հանդեպ աշխատաշուկայում առկա պահանջարկը և դրան համապատասխան ավելացնել կամ պակասեցնել տվյալ մասնագիտությունների գծով ուսումնական հաստատություններում առկա ուսուցման տեղերը:** Նման մոտեցումը կիրառվել է միայն ՍՍՀՄ տարիներին, ՀՀ անկախացումից հետո այլևս նմանատիպ կարգավորումներ չեն եղել: Հարավային Կորեայում այս մոտեցումը նույնպես բավականին դրական արդյունքներ է ապահովել, և 2018 թ. տվյալներով երկրում գործազրկության մակարդակը կազմել է ընդամենը 3.8 տոկոս: Հասկանալի է, որ նման մոտեցման կիրառումը մեծապես կարող է նպաստել ինչպես ՀՀ տնտեսության ճյուղերի, այնպես էլ մարզերի համաչափ զարգացմանը, ինչն էլ իր դրական ազդեցությունը կունենա բնակչության կենսամակարդակի վրա:

• **Պետության և խոշոր բիզնեսի միջև արդյունավետ համագործակցության հաստատումը և դրանց ակտիվ ներգրավումը տնտեսական հիմնախնդիրների լուծման գործընթացում:** Պետական կառավարման մարմինների և խոշոր հեռանկարային ընկերությունների միջև արդյունավետ գործընկերային հարաբերությունների հաստատումը կարող է խթանել այդ ընկերությունների

ինովացիոն, ներդրումային և բարեգործական ակտիվությունը: Վերջինս կնպաստի ինչպես այդ ընկերությունների դինամիկ զարգացմանը, այնպես էլ նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը, պետական բյուջեի եկամուտների ավելացմանը և բազմաթիվ սոցիալական հիմնախնդիրների հաղթահարմանը:

Ամփոփելով՝ անհրաժեշտ է նշել, որ Հայաստանի Հանրապետությունում Հարավային Կորեայի տնտեսության արագընթաց զարգացման առաջատար փորձի կիրառումը կնպաստի բնակչության կենսամակարդակի բարելավմանը, ինովացիոն արտադրության ծավալների ընդլայնմանը, հարկային եկամուտների ծավալների ավելացմանը, տնտեսության ճյուղերի և մարզերի համաչափ զարգացմանը, աշխատաշուկայի արդյունավետ գործունեությանը, արտահանման ծավալների ավելացմանը, տնտեսության երկարատև կայուն զարգացմանը և տարածաշրջանային համագործակցության ակտիվացմանը:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Ведущие отрасли экономики Южной Кореи, <https://vseokoree.com/vse-okoree/ekonomika-korei/vedushhie-otrasli-ekonomiki-yuzhnoj-korei>
2. Как Корея за 40 лет из отсталой аграрной страны стала технологическим лидером, <https://www.vedomosti.ru/partner/articles/2019/02/14/793589-futuristicheskaya-volna>
3. Промышленность и энергетика Республики Корея, <http://www.gecont.ru/articles/common/korea.htm>
4. Хан Сеонг Чин, Антикризисное регулирование в условиях догоняющей модернизации (на примере Республики Корея), научный журнал «Национальные интересы: приоритеты и безопасность», 2011, N 12 (105), 2011, с. 69-72.
5. Экономическое чудо Южной Кореи, <http://fedin.org/ekonomika/chudo-yuzhnoj-korei.html>
6. Южная Корея, Население, [https://knoema.ru/atlas/Южная Корея](https://knoema.ru/atlas/Южная%20Корея)
7. Южная Корея, Рейтинг Ease of Doing Business, [https://knoema.ru/atlas/Южная Корея](https://knoema.ru/atlas/Южная%20Корея)
8. Южная Корея – рецепт экономического чуда, <https://nstarikov.ru/yuzhnaya-koreya-recept-yekonomicheskogo-ch-66683>
9. Южная Корея, [https://knoema.ru/atlas/Южная Корея](https://knoema.ru/atlas/Южная%20Корея)
10. 14 графиков, объясняющих «Корейское экономическое чудо», <https://businessviews.com.ua/ru/studies/id/14-grafikov-objasnajuschih-korejskoe-ekonomicheskoe-chudo-1142/>
11. Economic Bulletin, vol. 32, No 2, 2010. The global economic crisis: How Korea countered it. Ministry of strategy and finance.

ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԿՈՐԵԱՅԻ «ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՐԱՇՔԸ»

Համառոտագիր: Հոդվածը նվիրված է Հարավային Կորեայի տնտեսության արագընթաց զարգացման փորձի ուսումնասիրությանը: Հարավային Կորեան 30 տարվա ընթացքում տնտեսության զարգացման այնպիսի ճանապարհ անցավ, ինչպիսին զարգացած երկրներն անցնում են 100 տարվա ընթացքում: Վերջինս հիմնականում պայմանավորված էր կորեական կառավարության կողմից մշակված տնտեսության զարգացման արտաքին ռազմավարությամբ, որակյալ աշխատուժի և տեխնոլոգիական նորարարությունների առկայությամբ: Հոդվածում Հարավային Կորեայի տնտեսական փորձի հիման վրա առաջարկվել են ՀՀ տնտեսության համաչափ և կայուն զարգացման ապահովման որոշակի ուղիներ:

Բանալի բառեր. պետական կառավարում, տնտեսություն, զարգացում, պետական աջակցություն, ներդրումներ, խթանում, ֆինանսավորում, արդյունավետություն

Армине Захарян

«ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЧУДО» ЮЖНОЙ КОРЕИ

Аннотация: Статья посвящена изучению опыта стремительного развития экономики Южной Кореи. За 30 лет Южная Корея прошла путь, который развитые страны преодолевали в течение 100 лет. Это в основном было обусловлено внешней стратегией развития экономики, разработанной правительством Кореи, наличием качественной рабочей силы и технологических инноваций. В статье на основании экономического опыта Южной Кореи предложены определенные механизмы обеспечения сбалансированного и устойчивого развития экономики РА.

Ключевые слова: государственное управление, экономика, развитие, государственная поддержка, инвестиции, стимулирование, финансирование, эффективность

“THE ECONOMIC MIRACLE” OF THE SOUTH KOREA

Abstract: The article is devoted to the study of the experience of rapid development of the economy of the South Korea. In 30 years the South Korea covered the way that the developed countries overcame in 100 years. This is mainly conditioned by the external strategy of economy development of the government of Korea, the availability of high-quality workforce and technological innovation. In the article, based on the economic experience of the South Korea, certain mechanisms ensuring balanced and sustainable development of the economy of the RA have been proposed.

Keywords: state management, economy, development, government support, investments, stimulation, financing, efficiency